

DETSKÁ KNIHA NÁS BUDE CHVÁLIŤ V TALIANSKU!

(Slovenské Národné Noviny; 10/2010; 09/03/2010; s.: 9; Igor VÁLEK ; Zaradenie: Nezaradené)

Je to tak ako hlása titulok -Slovensko bude o niekoľko dní (23. - 26. 3.) čestným hosťom Medzinárodného knižného veľtrhu (MKV) kníh pre deti a mládež v Bologni. Nepopierateľným faktom totiž je, že sa dlhodobo radíme ku krajinám s bohatou tradíciou knižnej kultúry. Veď napríklad Bienále ilustrácií Bratislava doslova sprítomnilo Slovensko v celom svete, máme množstvo uznávaných autorov aj ilustrátorov, knižných grafikov a typografov, diela z predmetnej časti literatúry prekladané permanentne do mnohých jazykov. Čestné hostovanie na veľtrhu prináša veľa aktivít. "Predovšetkým je to expozícia slovenskej ilustračnej tvorby, ktorá je hlavnou udalosťou tohto veľtrhu, i expozícia národného stánku, kde bude vystavená najlepšia produkcia slovenských vydavateľov za posledné roky," uviedol na nedávnej tlačovej konferencii riaditeľ Literárneho informačného centra v Bratislave (LIC) Alexander Halvoník. Uskutočnia sa aj mnohé sprievodné podujatia. Ich cieľom je predstaviť Slovensko ako kultúrnu krajinu. Teraz dáme slovo trom zainteresovaným ľuďom, ktorí o významnom sviatku slovenskej kultúry v celoslovenskom kontexte vedia viac, keďže sa na jeho prípravu podieľali a naše farby budú obhajovať aj priamo "v čižme" pod Alpami.

MÁRIA VALLOVÁ, KOORDINÁTORKA PROJEKTU, LIC

Pani Vallová, ste hlavnou organizátorkou veľkolepého projektu slovenskej účasti na MVK v Bologni. Skúste niekoľkými slovami povedať o svojej úlohe v tomto časovo dlhom, technicky náročnom a obsahovo bohatom podujatí. Respektíve pri jeho príprave?

- Zahraničné oddelenie LIC, kde pracujem, poskytuje slovenským vydavateľom možnosť vystavovať svoju produkciu na medzinárodných knižných veľtrhoch, a teda aj v Bologni. Keďže na čestného hosťa je v Taliansku sústredená pozornosť celej odbornej verejnosti a keďže Slovensko je aj podľa slov Carly Poesiovej, známej talianskej odborníčky na detskú knihu, hlavným mestom sveta, pokiaľ ide o ilustráciu detských kníh, začali sme sa o možnosť stať sa čestným hosťom intenzívne zaujímať. Trvalo však niekoľko rokov, kým sme získali miesto na čakacej listine. Dá sa povedať, že teraz už dva roky intenzívne pripravujeme čestné hostovanie za širokej spolupráce ďalších inštitúcií, asociácií a vydavateľov. Financovanie v podstatnej miere pokrýva MK SR a generálnym sponzorom je ENEL, Slovenské elektrárne, ktoré nám štedro prispeli na výstavu Mateja Kréna.

Na nedávnej tlačovej konferencii ste konštatovali, že "sme krajina, ktorá už takmer polstoročie organizuje súťažnú výstavu originálov ilustrácií detskej a mládežníckej literatúry Bienále ilustrácií Bratislava". Je nesporné, že práve táto nekomerčná aktivita (najväčšia svojho druhu na svete!) sprítomnila Slovensko v mnohých krajinách. A zároveň vytvorila priestor pre vzájomné spoznávanie sa tvorcov detských kníh a ilustrátorov. Určite podobný priestor ponúknete aj, takpovediac, "na tvári miesta". Naša kultúrna misia bude mať podstatnú časť práve na prestížnom veľtrhu priamo na výstavisku. Čo ponúkne odbornej verejnosti a čo je pripravené pre bežných návštevníkov veľtrhu?

- Z podujatí určených odbornej verejnosti, teda tých, ktoré sa budú konať priamo na výstavisku, spomeniem medzinárodný seminár o európskej detskej literatúre, ďalej seminár o súčasnej i minulej slovenskej ilustrácii, okrúhly stôl o špecifikách prekladu detskej literatúry a okrúhly stôl o slovenskej autorskej rozprávke. Pri všetkých týchto podujatiach nám pôjde najmä o to, aby sme poskytli priestor slovenským vydavateľom a predstavili ich prácu. Opäť

si dovoľím malú opravu. Na bolonský veľtrh bežní návštevníci nemajú prístup, je určený len odbornej verejnosti. Všetko, čo chceme ponúknuť neodbornej verejnosti, musíme robiť priamo v Bologni. Tak napríklad Bibiana pripravila veľkú výstavu slovenských ilustrácií na bolonskej železničnej stanici, aby sme bolonskú verejnosť pripravili na prítomnosť Slovenska, knižnú inštaláciu M. Kréna z vyše 150 000 kníh som už spomínala, v spolupráci so Slovenským centrom dizajnu chystáme výstavu hračiek, v spolupráci s Filmovým ústavom seminár o slovenskom filme, veľké očakávanie vzbudzuje v Bologni pripravovaná výstava Dušana Kállaya a Kamily Štanclovej, predstavíme aj slovenský džez v podaní Matúša Jakabčica a v bolonských kluboch zahrá skupina Longital. Bude však toho oveľa viac, zďaleka nie všetko som čo i len vymenovala...

Máte bohaté osobné skúsenosti s krajinou i jej obyvateľmi. Čím zo spomínanej ponuky podľa vás najviac zabodujeme v krajine pod Alpami? A teraz mám na mysli ulice Bologne, pretože aj tam je orientovaná časť programu, ako ste uviedli...

- To akoby ste sa spýtali matky, ktoré dieťa má najradšej! Všetky podujatia boli vyberané po dlhej úvahe, sú výsledkom spolupráce mnohých zúčastnených a práve to bolo aj jedným z cieľov celého podujatia - spolupráca tu doma medzi slovenskými subjektmi, ktorá prerastie do bilaterálnej spolupráce s talianskymi partnermi a pretrvá obdobie čestného host'ovania. Verím, že budeme mať úspech so všetkým, čo nesieme do Bologne, držte palce nám palce!

Taliani určite dobre poznajú našu nielen knižnú kultúru a jej predstaviteľov. Ktorá časť talianskej kultúry je najbližšia vám a podvedome ste ju našli i v našej prezentovanej ponuke?

- Bohužiaľ, pravda je skôr taká, že Taliani málo poznajú našu kultúru, je to začarovaný kruh. Málo napríklad vydávajú naše knihy, lebo ich nepoznajú a pokračujú v ich nepoznaní, pretože nie sú vydávané. Na tomto poli nás čaká ešte veľa práce a verím, že práve Bologna prispeje k prelomeniu tohto začarovaného kruhu.

AKAD. MALIAR PAVOL CHOMA, AUTOR VÍŤAZNÉHO PROJEKTU

Pán Choma, vaše štúdio zvíťazilo v súťaži o grafický dizajn našej expozície v Bologni a vytvorilo oficiálny logotyp, v ktorom zreteľne vidíme stromček a dážď v modernom grafickom vyhotovení a v živých hravých farbách. Prečo ste sa rozhodli práve pre tieto symboly?

-Áno, na logu vidíme ihličnatý stromček, z ktorého odlietajú farebné plody. Plody sú knihy, ktoré odlietajú zo stromu - symbolu stálosti, krásy a úcty k životu. To je aj posolstvo detskej knihy, ktoré v sebe nesie a vypúšťa ho na cestu do celého sveta. Svet v logu reprezentuje zelená zem a modré nebo. Toto logo vyjadruje, že Slovensko a jeho tvorivý literárny a ilustrátorský potenciál sú prirodzenou súčasťou všeobecného snaženia o spomínané kultúrne a humanizujúce záujmy, ktoré rešpektuje celý kultúrny svet a zároveň v ňom zohrávajú významnú úlohu.

V graficky nápaditom slogane sa ocitlo tak Slovensko, ako aj imaginácia, tvorivosť a či schopnosť byť nápaditý a tvorivý. Sú to teda atribúty, ktoré sa vzťahujú na slovenskú knižnú kultúru v jej najširšom spektre podôb?

- Myslím si, že Slovensko patrí úrovňou svojej ilustrátorskej tvorby k uznávaným častiam sveta, ba priam k autoritám. Dôležité je, že v tejto tvorbe vidieť široký záber rôznych

výtvarných výsledkov, ktoré reprezentujú autori všetkých generácií. Som presvedčený, že stále pribúdajú kvalitní výtvarní umelci a autori, ktorí sú pripravení naplniť najnáročnejšie kritériá kladené na detskú ilustráciu. Aby sme boli spokojní úplne, treba povedať, že zodpovednosť za krásnu detskú knihu a za všetko, čo s ňou súvisí, musia prebrať na seba najmä vydavatelia. Majú to ťažké, ale oni určujú podmienky a je to ich práca.

PETER KOVÁČ, GENERÁLNY RIADITEĽ SEKCIE UMENIA MK SR

Pán Kováč, píšeme o tom, že Slovensko bude čestným hosťom veľtrhu, čo je určite mimoriadna udalosť. A šanca zároveň. Pripomenúť sa, pochváliť a ukázať, čo za ukázanie stojí. Pravdaže, v celosvetovom kontexte, keďže ide naozaj o prestížne podujatie, na ktoré sa upierajú oči mnohých kultúrnych ľudí i establišmentov. V tejto súvislosti sa natíska otázka postavenia slovenskej knižnej kultúry z celosvetového pohľadu. Ako je podľa vás na tom táto časť našej kultúry?

- Veľtrh v Bologni sa zameriava na literatúru pre deti a mládež a to je oblasť, v ktorej sa naša malá knižná kultúra očitá na veľmi čestnom mieste aj v nesmierne náročnej medzinárodnej konfrontácii. Svedčí o tom aj spomínaná skutočnosť, že tohto roku sme sa stali čestným hosťom veľtrhu. Pobádali nás k tomu sami organizátori, ktorí si úroveň slovenskej tvorby pre deti a mládež veľmi vážia. Ide tu najmä o knižné umenie, nie iba o literatúru samotnú, teda o knihu ako komplexné umelecké dielo, vrátane úrovne ilustrácií, typografie a knižárskeho spracovania. Veľmi dobré meno nám v tomto smere robí Bienále ilustrácií v Bratislave, podujatie známe vskutku na celom svete. Mnoho slovenských spisovateľov, ktorých diela pre deti sa pomerne často prekladajú, ako napr. Ján Uličiansky, Erík Jakub Groch, Dušan Dušek, Ondrej Sliacky, Jana Bodnárová, Peter Karpinský a ďalší, celá plejáda skvelých slovenských ilustrátorov na čele azda s Dušanom Kállayom a napokon aj naša "kultúrna diplomacia", v ktorej treba vyzdvihnúť dlhoročnú prácu Dušana Rolla, Miroslavy Vallovej a mnohých ďalších.

Ministerstvo kultúry SR, ktoré je garantom podujatia, podpísalo s vedením veľtrhu zmluvu. Odbornými garantmi a realizátormi sú LIC a Bibiána, ktoré z poverenia ministerstva zabezpečujú kompletnú prípravu a realizáciu. Určite z veľtrhu takpovediac vyplynú isté konzekvencie, dohody a konkrétne čiastkové spolupráce. Viete už v tomto zmysle niečo konkretizovať dnes? Teda, samozrejme, z pohľadu MK SR, ktoré zastupujete...

- Na túto vašu otázku sa dnes ešte nedá konkrétne odpovedať. Slovensko bude na veľtrhu prezentované ako kultúrna krajina, okrem samotnej veľkej prezentácie našej knižnej tvorby pre deti a mládež, ktorá je pripravená veľmi nápadito (pozri rozhovor s Pavlom Chomom pozn. I. V.), budeme mať množstvo kvalitných sprievodných podujatí. Vráťme sa k niekoľkým skutočným prekvapením a veríme, že naša prezentácia ako celok zaujme odbornú verejnosť natoľko, že výsledkom bude aj celý rad komerčných ponúk. Ale samotný dopad našej vyzdvihnutej účasti na veľtrhu sa bude dať zhodnotiť až z istého časového odstupu po skončení veľtrhu.

Trochu osobného rozmeru do nášho rozhovoru. Taliani a ich kultúra sú aj z historického hľadiska a európskeho pohľadu formujúcim fenoménom. Ktorá časť talianskej kultúry je najbližšia vám a podvedome ste ju našli i v našej prezentovanej ponuke ?

-Som "pôvodom"divadelníkvždysom mal rád talianske dramatické umenie, taliansky film, literatúru, výtvarné umenie a dizajn. Vo všetkých týchto oblastiach bude na veľtrhu

prezentovaná aj slovenská kultúra. Okrem samotnej výstavy našej knižnej tvorby v samom centre obrovského veľtržného komplexu sa osobitne teším na úvodný večer, na ktorom vystúpi skvelý balet košického divadla s inscenáciou Ondreja Šotha Štefánik a na (v dobrom slova zmysle) šokujúcu výstavu Mateja Kréna.

Ostáva nám dodať (a či ešte predoslat), že MKV Bologna je popredné medzinárodné kultúrne fórum, prestížne medzinárodné podujatie s celosvetovým záberom a celosvetovou informačnou a mediálnou odozvou. Garantom našej účasti je MK SR, odbornými garantmi a realizátormi LIC a Bibiana medzinárodný dom umenia pre deti a mládež, ktoré z poverenia MK SR zabezpečujú kompletnú prípravu a realizáciu v súčinnosti s ďalšími organizáciami, vydavateľstvami a občianskymi združeniami. Projekt finančne podporili sponzori a MK SR, ktoré na tento cieľ vyčlenilo približne 300 000 eur. Hostovanie Slovenska na veľtrhu sa pripravuje už od roku 2000, keď Slovensko požiadalo organizačný tím podujatia o zaradenie na zoznam čakaťských krajín na čestné hostovanie. V roku 2006 nám organizačný tím prisľúbil toto zaradenie a vtedy sa aj začali konkrétne práce na programe. Program prezentujúci slovenskú kultúru je rozdelený na dve časti. Jedna sa bude odohrávať v priestoroch veľtrhu, kam má prístup len odborná verejnosť, a druhá priamo v meste. Na veľtrhu sa budú konať napríklad výstavy slovenskej ilustrácie či odborné semináre o európskej detskej literatúre, našej ilustrácii či modernej slovenskej autorskej rozprávke. Aj pre verejnosť sa pripravuje niekoľko podujatí nielen z knižnej kultúry. Umelec Matej Krén, známy svojimi netradičnými inštaláciami, predstaví svoju dosiaľ najväčšiu knižnú inštaláciu pod názvom Scanner. Prezradíme, že pôjde o technicky veľmi náročný projekt, keďže stena z kníh s vnútornými priestormi bude mať rozmery 12 x 27 metrov s hmotnosťou asi 25 ton! Potrebné knihy do Bologne privezie 6 veľkých kamiónov. V divadle Arena del Sole bude baletné predstavenie Milan Rastislav Štefánik, v Herkulovej sále v Paláci d' Accursio výstava slovenskej ilustrátorskej dvojice - manželského páru Dušan Kállay a Kamila Štanclová, v klube Cantina Bentivoglio slovenská formácia Longital, priestor dostane výstava hračiek i bábkové predstavenie Štyria škriatkovia a Vivaldi. Na hlavnej železničnej stanici v Bologni sa predstaví tvorba autorov a autoriek ocenených na Bienále ilustrácií Bratislava. Dúfajme spolu s Máriou Vallovou, že naša výnimočná účasť na MVK v Bologni bude skutočným prielomom slovenskej kultúry do (nielen) talianskeho povedomia o nej. A jej nositeľoch...

Stranu pripravil Igor VÁLEK Foto autor a archív LIC